

Om skolevæsenet i 1806

»Her paa Øen har aldrig været Degneboelig eller Skolehuus, men efter Ansøgning blev erhholdet Kongelig allernaadigst Resolution af 18. April 1775, og i Følge samme blev indsamlet en Kollekt af Stiftets Kirker, 2 Mk. af hver Kirke, som udgjorde den Summa 79 Rd. 2 Mk. 5 S., for hvilke Penge, efter Stiftets høje Øvrigheds Befaling af 10. Januarii 1776, blev opbygget det nu værende Degneboelig og Skolehuus, som bestaar af fire Fag; men da de nys nævnte 79 Rd. kuns vare tilstrækkelige til at bestride de mest fornødne Omkostninger, saa blev det Øvrige udredet af samtlige Ejlandets Beboere, og for Eftertiden skal Skolehuset af dem forsvarligen vedligeholdes; det blev tillige bestemt til en Degneboelig, men den nuværende Degn gjør ikke Brug deraf, da han boer hos sin Datter.

Skolevæsenet fortjener hos os med Rette Navn af maadelig, og Spørgsmaalet: »hvorledes det skulle blive bedre«, lader sig ikke saa let opløse, deels formedelst Øboernes maadelige Formue-Omstændigheder og dels formedelst Forældrenes besynderlige antagene Meninger med deres Børns Skolegang. De lader ikke deres Børn søge Skolen længere end til deres Alders 9de Aar, og da troer de, at de ikke behøver at lære mere, skjønt Erfaring noksom viser det modsatte.

- Degnen, som forhen har været Skipper, besørger Skolen; han gjør sin Pligt saa godt han kan, men han er destoværre saa slet aflagt, at han ikke har mere i Løn som Degn og Skolelærer end 25 Rd. om Aaret, og det er jo alt for lidet. Forældrene ere just ikke meget villige til at sende deres BØrn til Skolen, med mindre de veed at der gives Lejlighed for Degnen at fortjene noget, da sende de deres BØrn til Skolen; thi da veed de at han maae blive hos Børnene og altsaa gaaer Glip af Fortjenesten.

-- Om Vinteren, da Skolen meest besøges, kan Øboerne ikke forenes om at skjænke et Par Læs Tørv til Skolen, men hvert Barn kommer med en liden Tørv til Bilæggeren, hvilket ikke er tilstrækkelig til at frembringe den fornødne Varme; og deraf følger, at naar Sneefog eller skarp Frost indtræffer, da lader de Børnene blive hjemme, hvilke ved

at søge Skolen en Dag og være borte i nogle Dage, gaar tilbage istedetfor at gaae fremad.

Hvis Skolevæsenet her paa Øen skal komme til Fuldkommenhed, da kan det efter min Overbevisning best skee om man følger den Plan som jeg allerunderdanigst vover at indstille til det Højkongelige danske Kancellies modnere Overvejelse. Præsten skulle selv være forbunden til at undervise i Skolen, ligesom han og skulle være bemyndiget til at indrette Undervisningen efter eget Godtbefindende, uden at Forældrene maatte indvende noget derimod, og endnu mindre maatte Forældrene bestemme hvad Børnene skulle lære og ikke lære. Skoleundervisningen skulle bestemt tage sin Begyndelse fra Michaeli Dag og vedvare til Paaske, og fra Paaske til Mikkels Dag, som den travleste Tid da enhver behøver sine Børns Hjelp, skulle den igen ophøre til Mikkels Dag. . . . «.